

“La política s’ha despolititzat”

El sociòleg francès Pierre Bourdieu ens parla de les debilitats, les il·lusions i les oportunitats del moviment de protesta mundial. Bourdieu, amb setanta anys, és professor del famós Collège de France a París i un dels sociòlegs i crítics de la globalització de més renom.

Professor Bourdieu, els anti-globalització van desfilar a la cimera mundial de Gènova, que podria ser la manifestació més gran que hi ha hagut. Us podeu fer sentir enmig d’aquest rebombori?

—Sóc pessimista. Els avalots arrebeguen tota l’atenció. Així es perd tota possibilitat d’anàlisi. El públic només hi veu anarquistes, *hooligan*, extremistes d’esquerra...

—Però una resistència intel·lectual tota sola no hauria menat aquesta acció de masses fins a aquest punt...

—Els violents, amb els seus grups d’intervenció organitzats, tenen, si més no, una funció: obliguen els protagonistes del neoliberalisme —els quals volen donar una aparença de serenitat, de raó— a exhibir la pròpia violència.

—És el naixement, doncs, d’alguna cosa semblant a un gran moviment de protesta, de potser fins i tot una nova manera de lluita de classes?

—Encara és més aviat una reacció caòtica al dogmatisme conservador que vol fer ressorgir de nou el capitalisme depredador vestit aparentment de civilitzat. La gent comprèn cada cop més que llibertat i *laissez faire* no és el mateix. El neoliberalisme és una arma de conquesta; proclama un fatalisme econòmic, contra el qual tota resistència sembla inútil. És com la sida, que ataca el sistema immunològic de la seua víctima.

—Ha capitulat ja la política, també la d’esquerres?

—Els governs europeus, també els socialdemòcrates, han interioritzat en part el neoliberalisme, i han despolititzat així la política.

L’esquerra no ha trobat, per tant, cap recepta contra el neoliberalisme. El socialisme és mort a Europa?

—En la política oficial només apareix ja com a teatre. Encara es jura llibertat, igualtat i fraternitat, però no són més que paraules. En la realitat, als polítics de la globalització, els deixen fer el seu camí. Se serveixen impudicament d’un vocabulari de llibertat, de benestar per a tots; ara bé, se sotmeten ells mateixos —i els seus ciutadans— a les forces d’una economia sense traves.

—És clar que cap govern pot ignorar el poder dels mercats financers. Com podria la política, el comerç estatal, recuperar per contra la llibertat de moviment?

—Potser és massa tard. La visió econòmica de les coses mata la utopia, aquesta és tot just la seua finalitat: sembla que no hi haja una altra possibilitat que sotmetre-s’hi. Els mitjans de comunicació de masses hi tenen bona part de responsabilitat. Han contribuït a representar com a forçós un desenvolupament econòmic i social que si fa no fa deu anys enrere només semblava una possibilitat del futur.

—Continua sent una il·lusió un contramoviment social de tot l’àmbit europeu?

—Aquest hauria de ser capaç d’aplegar tant a àmbit nacional com internacional els moviments que encara es troben disgregats en l’actualitat. I això no pot ser possible sense una confederació europea de sindicats crítics i reformats.

—Parleu com un predicador, però d’on ha de venir l’impuls concret, de Berlín, de París, de Brussel·les?

—Aquest és el gran problema. La

diversitat de les iniciatives de base crítiques amb la globalització demostra que ja s'hi comença a crear la confusió. La disposició a la subversió hi és; ara bé, com es fa per organitzar-la? Per això tinc els meus dubtes a l'hora de parlar d'una contrarevolució. Més aviat es tracta d'una contra-reforma. Les persones ja no suporten el teatre de la política, de la mateixa manera que els protestants van deixar de suportar el teatre de la religió. Hi ha un anhel de política verdadera com n'hi havia aleshores, de religió verdadera.

—Entretant, fins i tot el papa Joan Pau II ha exhortat els actors de la cimera econòmica mundial a escoltar els crits d'auxili dels pobres. Es tracta d'un aliat oportú dels antiglobalitzadors?

—L'Església catòlica no està en contra del capitalisme. Tan sols li agradaria abocar una mica de vi de missa en l'aigua del neoliberalisme. La seua visió d'Europa és de neoliberalisme més catolicisme, o capitalisme més paternalisme.

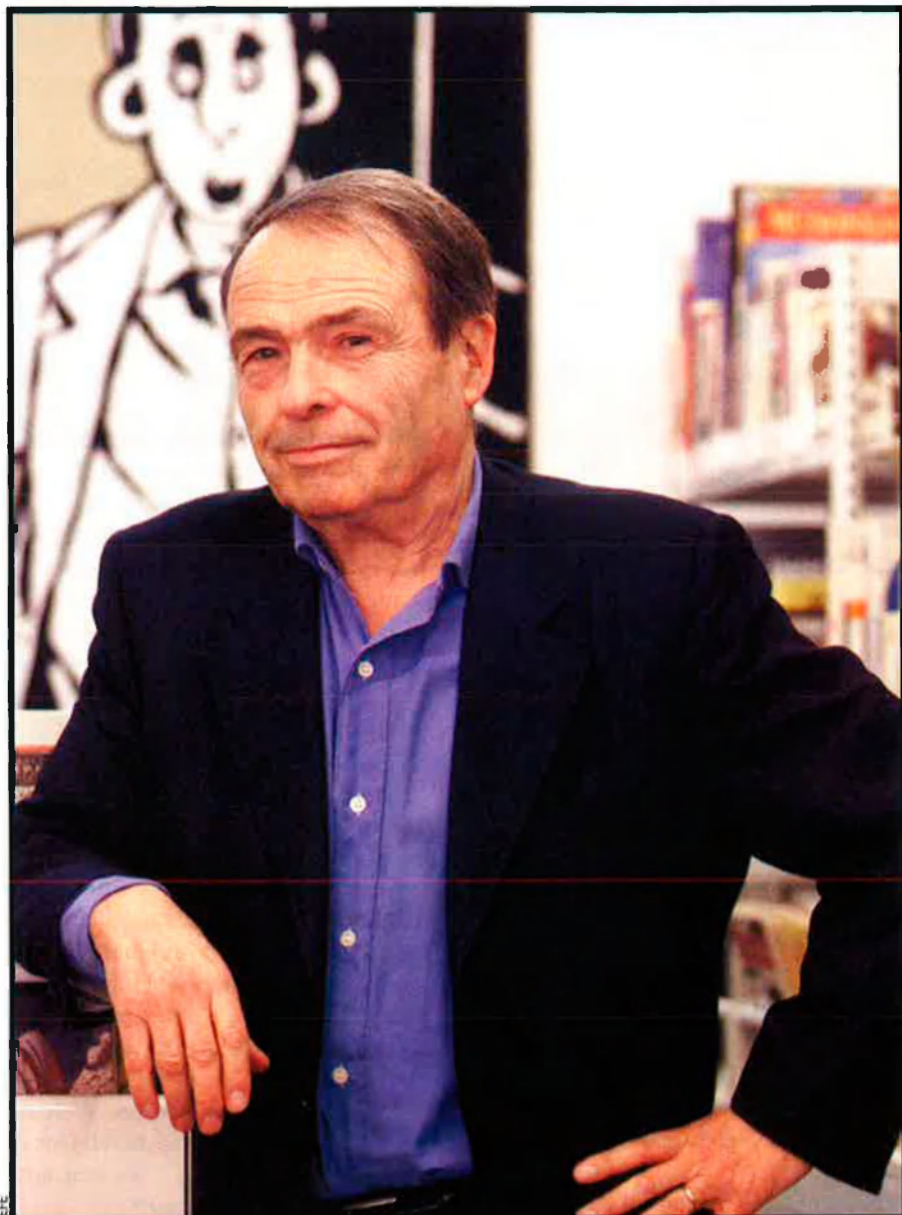
—El primer ministre Lionel Jospin demana que es construeixi la Unió Europea com a instrument d'oposició contra la globalització desfrenada. Pot França situar-se al capdamunt del moviment?

—Per raons històriques, França té una gran tradició de rebel·lia. Som especialistes en la revolució. Fins avui dia, els conflictes socials s'han resolt amb més vehemència a casa nostra que enlloc d'Europa. Per això l'esquerra alemanya sempre ha idealitzat França. Forma part de la mitologia històrica útil.

—Però això ja no significa gaire?

—Es tracta, abans de res, de retòrica. L'esquerra francesa parla amb una doble llengua, de la mateixa manera que tota la Unió Europea es comporta d'una manera contradictòria. Hi ha dues Europes, i l'una s'amaga cada vegada més darrere de l'altra. Hi ha l'Europa americana, una cosa semblant al Canadà, aliat i soci comercial dels EUA, que, així i tot, per la desigualtat en les relacions de forces, resta en una eterna dependència...

—... I com s'hi pot oposar l'altra Europa, que, amb els seus avenços socials,

“La visió economicista de les coses mata la utopia, aquesta és tot just la seua finalitat: que no hi haja una altra possibilitat que sotmetre-s’hi”

es veu a si mateixa com a contramodel al capitalisme anglosaxó?

—La idea d'un estat federal europeu és present, com a utopia concreta. És factible. Es tracta només de si els polítics europeus —uns altres dels que governen ara com ara— hi reuneixen

la voluntat i la força necessàries o de si continuaran contemplant la pròpia abdicació arronsant les espatlles.

Romain Leick

© Der Spiegel

Traducció: Àngels Giménez

“Els danys a la propietat privada són necessaris”

El nord-americà John Zerzan és l'intel·lectual que encapçala la versió més radical del moviment antiglobalització, popularitzada arran dels successos de Seattle, el 1999. La seua ideologia: l'anarquisme primitivista, que proposa d'acabar amb tota classe de civilització i recuperar l'estat natural en què va viure l'home feliç durant molts milers d'anys. Per retornar, també són necessaris mètodes d'acció radicals.

Amb els seus escrits i la seua actuació a peu de camp, des dels revolucionaris anys 60 fins a les actuals revoltes contra la globalització econòmica, el professor John Zerzan propugna d'acabar amb el malson de la civilització. Tot un conjunt de teories que explica en un llibre recentment traduït a l'espanyol, *Futuro primitivo* (editorial Numa).

—Vostè és crític amb una part del moviment antiglobalització. Diu que són reformistes. Vostè, en canvi, té un projecte radical. Quin és?

—La nostra proposta és la proliferació de petites comunitats basades en les relacions cara a cara, sense cap representació.

—És possible arribar-hi?

—No ho sabem, això és el que presentim. Però, aquest camí, que és el contrari al del sistema mundial, és necessari intentar de fer-lo.

—Diu que aquesta és la via contrària a la del món actualment. Malgrat tot, diu que és optimista. Per què?

—Pense que cada vegada més gent comença a adonar-se de la natura veritable del sistema, del progrés tecnològic i del món industrialitzat. Cada vegada hi ha més gent que pensa que el sistema no funciona i que crea infelicitat.

—Els esdeveniments de l'11 de setembre mostren que la situació no és tan sòlida com es podria pensar?

—Sí, això és. Sobre aquests edificis, els periodistes deien: “qui pot creure que aquests edificis han desaparegut?” Aquesta és la qüestió. Això fa pensar molta gent. Molta gent, de tot el món, veu que aquesta situació no pot durar massa temps.

—Vostè va viure les revoltes de Berkeley als anys 60. Vint anys després, ha

viscut les manifestacions de Seattle. Creu que està a punt d'arribar un moviment més poderós que el dels seixanta?

—Pense que tot va cap aquesta direcció. Hi ha grans coses que ja estan funcionant. Amb els nostres viatges arreu del món hem après que molta gent utilitza la paraula “primitivisme”. Molta gent sap ja aquestes coses.

—Pensa que el moviment antiglobalització és una bona manera d'intentar canviar les coses?

—El moviment antiglobalització ha de radicalitzar-se. Hi ha gent en diferents països que es fa cada vegada més radical. El sistema crea la resistència perquè empobreix la vida quotidiana de la gent. Tot és destructiu. La gent ha de lluitar, perquè si no s'enfonsarà.

—Hi ha grans divergències dins del moviment antiglobalització. Hi ha els reformistes, que han criticat molt les destrosses de la propietat privada. Què en pensa d'aquestes crítiques?

—Pense que hi ha gent que solament vol mantenir una oposició simbòlica. Rebutgen sense tenir cap fonament. Jo estaria satisfet si això fóra suficient. Però pense que els danys a les propietats privades són necessaris per a anar en contra del sistema, per mostrar una oposició real.

—Vostès pensen que els mitjans de comunicació no ajudaran a expandir les seues propostes, però en canvi sí que utilitzen Internet.

—Jo, personalment, no tinc ordinador. Però efectivament, utilitzem Internet, tot i que sense massa il·lusions. Hi ha certes coses que hem d'aprofitar, encara que voldríem descartar-les, però sense elles tindríem un gran desavantatge. Per exemple, no pots viatjar sense agafar cap avió. A mi m'agradaria no agafar-ne cap, però en la situació present has de viatjar.

Això és una contradicció, fins i tot hi ha hipocresia, però sembla inevitable.

—En tots els seus assajos, ha proposat una manera molt diferent de viure a l'actual, sense civilització, de contacte amb la natura. Quines són les mesures que duen a terme a la seua comuna de la ciutat d'Eugene, Oregon, per portar aquesta classe de vida?

—Tenim molts projectes diferents: agricultura experimental, projectes sobre els mitjans de comunicació, cafès anarquistes, tenim una cosa anomenada "sala de cinema subversiva" on projectem programes i pel·lícules cada setmana, tenim dos programes en televisions locals, un programa de ràdio, diverses revistes, i també, de vegades, lluitem contra la policia. La policia ha intentat castigar-nos severament pels fets de Seattle. Els mitjans de comunicació van dir que els problemes de Seattle els va causar la gent d'Eugene.

—Pensa que amb aquest tipus de comunitats, es propagarà el seu moviment?

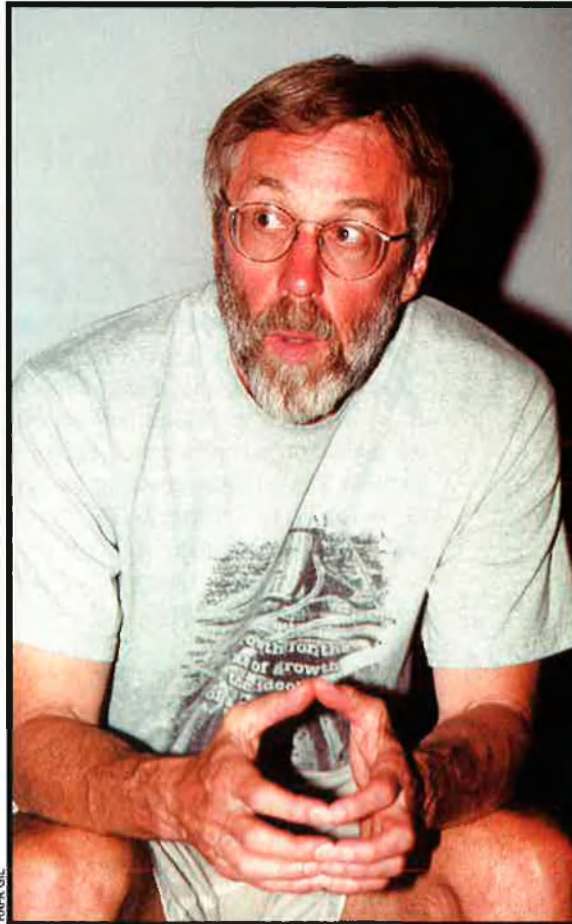
—Sí. Comencem ja a veure diverses persones en diferents llocs que editen revistes i coses similars. Ho veiem, per exemple, a Los Angeles, un lloc molt més gran que Eugene. La situació política d'allà permet de fer més coses. Per això, hi ha un important moviment anarquista.

—El moviment antiautoritari va tenir una versió radical amb Unabomber?

—Sí, ho va ser, i es va donar molta difusió en els mitjans de comunicació. Ell va forçar els mitjans de comunicació a cobrir la informació, va obligar els mitjans a publicar el seu assaig *Industrial society and its future* al final del 1995. Milions de persones el van llegir. Molta gent va estar d'acord amb les seves idees i amb el que va fer. Hi ha molta més gent del que penses, que es troba prou amagada. Hi ha un nombre significatiu de gent jove, ara no sé quanta exactament, que pensa que Ted [Unabomber] és fantàstic.

—Pensa que tot rebotarà en pocs anys?

—Sí, pense que això s'aproxima, ja que la situació creixent és terrible. La gent solament treballa i treballa, utilitza cada vegada més tecnologia... on va tot això?

**"El sistema
empobreix
la vida
quotidiana
de les
persones.
Tot és
destruïu.
La gent ha
de lluitar,
perquè
si no
s'enfonsarà"**

—Més depressions?

—Sí, sí... estrès, excitació... Vull dir, això és miserable. Si et fixes al voltant teu, ningú no està content. Quant de temps tardarà el paràmetre de la felicitat a introduir-se dintre de la política. Pense que això s'aproxima. No sé on. Però el sistema està molt espantat.

—Després dels atacs de l'11 de setembre, hi ha propostes de llei als EUA per retallar les llibertats. Què en pensa?

—Hi ha molts americans que no creuen gens en el govern, encara que no els agraden els anarquistes. Hi ha un límit al control perquè els americans en general són molt antigovernamentals. No els agrada que el govern reestructure les seues llibertats.

—Alguns han presentat el conflicte com un xoc de civilitzacions. En els seus escrits, vostè acusa totes les civilitzacions de ser l'origen de tots els mals.

—L'ésser humà ha viscut moltíssims anys abans que existira la civilització. I mira ara com va tot. La civilització tan sols ens dirigeix cap a coses dolentes,

cap a batalles molt violentes. Açò és un suïcidi. I aquesta situació pense que prové de les institucions més bàsiques de la societat. Aquesta és l'única explicació que trobe d'haver arribat a una situació tan estranya.

—Per aquest camí arribem a un caos?

—Sense policia, sense exèrcit, sense religió, sense cultura, no ens mataríem entre nosaltres. T'adones que en moments de revolució, com en juliol del 1936 a Espanya, les persones no es mataben entre elles, sinó que s'ajudaven, estaven unides, van treballar juntes col·lectivament. No hi havia policia, però ningú no es matava.

—A l'estat espanyol, el 1936, va ser l'únic moment de la història que l'anarquisme ha tingut lloc de manera real.

—Això ens ha inspirat molt. Nosaltres volem formar part d'aquest mateix esperit.

Ara, la situació és diferent, però l'esperit és el mateix.

Miquel Calvet